

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Tutkinnot ja ammatiliikenne -yksikkö
Lakimies Jussi Aholainen
jussi.aholainen@traficom.fi

Vastaus tiedusteluunne koskien puolesta-asioinnin tunnistamisratkaisua

Asia

Jussi Aholainen Liikenne- ja viestintävirasto Traficomista on tiedustellut sähköpostitse 18.11.2019 ja 21.11.2019 tietosuojavaltuutetun toimiston kantaa koskien liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) (liikennepalvelulaki) mukaista puolesta-asioinnin tunnistamisratkaisua.

Aholaisen selvityksen mukaan puolesta-asioinnissa asiakkaalla on käyttäjätilit sekä liikkumispalvelussa että puolesta-asioijalla. Nämä toimijat ovat tilejä perustettaessa tunnistaneet asiakkaansa vaihtelevin tavoin ja siten eritasoisesti. Traficom on katsonut, että puolesta-asiointipalvelussa käyttäjän tunnistaminen voitaisiin tehdä eri palveluissa olevien käyttäjätilien tietojen vertailulla.

Lainsäädäntö

Puolesta-asiointikäytäntö perustuu liikennepalvelulain 156§ ja samaista lakia koskevaan hallituksen esitykseen (HE145/2017).

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään yleisessä tietosuoja-asetuksessa (679/2016) ja sitä täydentävässä tietosuojalaissa (1050/2018).

Vastaus

Tietosuojavaltuutetun toimiston tehtäviin kansallisena valvontaviranomaisena kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen 57 artiklan mukaan yleisen tietoisuuden ja ymmärryksen edistäminen henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, säännöistä, suojatoimista ja oikeuksista. Samaan artiklaan viitaten tietosuojavaltuutetun toimiston on edistettävä rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden tietämystä niille tietosuoja-asetuksen mukaan kuuluvista velvollisuuksista. Tämä vastaus annetaan yleisenä ohjauksena yleisen tietosuoja-asetuksen sisällöstä, eikä se siten sisällä yleisen tietosuoja-asetuksen 58(3) mukaisen hyväksymistoimivallan käyttöä koskien Liikenne – ja viestintävirasto Traficom suunnittelemaa tunnistamiskäytäntöä. Halutessaan Traficom voi saattaa asian vireille tietosuojavaltuutetun toimistossa tietosuoja-asetuksen 36 artiklan mukaisena ennakkokuulemismenettelynä.

Traficom esittämässä tunnistusmekanismissa, jossa puolesta-asiointipalvelun käyttäjä tunnustetaan eri käyttäjätileillä olevia tietoja vertailemalla, tulisi ottaa huomioon ainakin se, mihin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaiseen oikeusperusteeseen henkilötietojen käsittely perustuu eri palveluissa, 5 artiklan mukaisten periaatteiden mukaiset velvoitteet sekä III luvun mukaisten rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisen turvaaminen.

Asiallisesti tunnistamisen toteuttaminen tietoja vertailemalla eri palveluista saattaa tarkoittaa henkilötietojen luovutusta näiden palveluiden välillä. Tällöin käsittelyperustena näkökulmasta on syytä tutkia, salliiko se peruste, johon henkilötietojen käsittely eri palveluissa perustuu, Traficomien ehdottaman tunnistusmekanismin käytön. Esimerkiksi suostumuksen osalta on tutkittava, onko käyttäjä alun perin antanut suostumuksen tietojen luovuttamiseen tähän tarkoitukseen. Suostumuksen sisältö ja laajuus on arvioitava sen hetken mukaan, kun hän on alun perin sen antanut.¹ Tämän jälkeen uuden käsittelytoimen aloittaminen vaatii useimmiten uuden suostumuksen keräämistä. Myös muiden oikeusperusteiden kohdalla on syytä arvioida, voidaanko uuteen käsittelytoimeen ryhtyä olemassa olevin perustein ja että oikeusperustekohtaiset muut edellytykset täyttyvät.

Traficomien kuvaamassa tunnistusmekanismissa on oikeusperustena näkökulmasta huomioitava myös se, että tunnistuksen toteuttaminen tietoja vertailemalla ei voisi lähtökohtaisesti laajentaa niitä henkilötietotyyppisiä, joita kussakin järjestelmässä on peruste käsitellä. Tunnistaminen ei siis saisi johtaa tilanteeseen, jossa tunnistaminen toteutetaan sellaisia tietoja vertailemalla (luovuttamalla tai siirtämällä), joita molemmissa tai kaikissa palveluissa ei jo ole perustetta käsitellä.

Yleisen tietosuojasetuksen mukaisten henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet määrittävät mm., että henkilötietojen käsittely tulee tapahtua läpinäkyvästi ja henkilötietoja on käsiteltävä käyttötarkoitussidonnaisesti sekä käsiteltäviä tietoja minimoiden.² Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rekisterinpitäjä (ja tietyin edellytyksin myös käsitelijä) voi kerätä ja muuten käsitellä henkilötietoja esimerkiksi käyttäjistään vain ennalta määrättyihin tarkoituksiin ja käsiteltävä vain sen verran tietoja, kuin sekä laadullisesti kuin määrällisesti on välttämätöntä.

Henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyden vaatimukseen kuuluu, että rekisteröidyt saavat vaivattomasti, oikea-aikaisesti ja ymmärrettävässä tiedossa heidän henkilötietojensa käsittelystä. Tässä tunnistamiskysymyskontekstissa tämä tarkoittaa, että kunkin palvelun on tiedotettava käyttäjiään siitä, että heidän tietojensa käytetään tunnistamistarkoituksessa, ja että siinä tarkoituksessa heitä koskevia tietoja rikastetaan muista järjestelmistä. Läpinäkyvyyden toteuttaminen uutta toimintoa käyttöön otettaessa edellyttää usein olemassa olevan relevantin dokumentaation ja käyttäjille suunnatun viestinnän päivittämistä.

Käyttötarkoitussidonnaisuus ja tietojen minimoointiperiaatteet edellyttävät, että tunnistamisjärjestelyyn osallistuvat palvelut ja muut tahot ovat asianmukaisesti tunnistaneet, ja kuten edellä mainittiin, tiedottaneet rekisteröityjään, henkilötietojen käyttämisen tunnistamistarkoitukseen. Mikäli tätä käyttötarkoitusta ei ole asianmukaisesti tunnistettu ja ryhdytty tästä seuraaviin toimenpiteisiin, ei tällaiseen käsittelyyn voi ryhtyä.

Tietojen minimoinnin näkökulmasta Traficomien ehdottamassa tunnistamisen menetelyssä on huomioitava ainakin se, että käsiteltävän tiedon lisäämistä on vältettävä. Lähtökohtaisesti tulisi siis suhtautua pidättyväisesti uusien henkilötietojen keräämiseen tämän tunnistamisjärjestelyn toteuttamisen vuoksi. Kuten yllä on todettu,

¹ Yleisen tietosuojasetuksen 4(11) artiklan mukaan suostumuksen on oltava yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja tietoinen tahdonilmaisu. Suostumus on arvioitava rekisteröidyn näkökulmasta.

² Yleinen tietosuojasetus, 5(1)(a-c) artikla.

tunnistamismenettely ei saisi myöskään johtaa siihen, että eri palvelut keräisivät vertailun myötä käyttäjistään lisää tietoja, joita heillä ei alun perin olisi perustetta käsitellä ja kerätä.

Rekisteröityjen oikeuksien tehokas toteuttaminen on erittäin keskeistä yleisen tietosuojasetuksen kannalta.³ Perusajatuksena on, ettei tunnistamismenettely saa haitata rekisteröityjen oikeuksien käytännön toteuttamista. Tätä saatetaan joutua arvioimaan esimerkiksi 17 artiklan mukaisen rekisteröidyn oikeuden saada häntä koskevat tiedot poistetuksi kohdalla. Siihen liittyy syytä huomioida, että mikäli käyttäjä tunnistetaan hänestä palvelussa A ja B käsiteltävien tietojen perusteella ja hän käyttää poisto-oikeuttaan palvelussa A, vertailuun perustuvan tunnistamismekanismin käyttö tosiasiallisesti estyy.

Traficomien suunniteltua tunnistamispalvelua koskevista tiedoista ei ilmene eri toimijoiden tarkempi roolitus tai vastuunjako tietosuojanäkökulmasta, joten tässä yhteydessä asiasta ei esitetä yleisiä huomioita. Suosittelemme tutustumaan tarkoin yleisen tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalainsäädännön asettamiin vaatimuksiin ennen kyseessä olevaan käsittelyyn ryhtymistä.

Ystävällisesti,

Jyri Poutala

Ylitarkastaja

³ Tarkemmin rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta ja oikeuksien sisällöstä, ks. yleisen tietosuojasetuksen III luku.